

Яцко Грета Василівна

*викладач кафедри міжнародних економічних відносин,
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»*

РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

У статті акцентовано увагу на виявленні особливостей розвитку інтелектуальних інновацій в умовах сучасних викликів. Обґрунтовано, що в сучасних умовах господарювання розвиток інтелектуально-інноваційної складової набуває особливої актуальності, що підсилює процеси цифровізації суспільства посилюючи впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у галузях економіки. Окреслено поетапність підходів до технологічної реалізації інтелектуально-інноваційних впроваджень врахування яких сприятиме економічному розвитку країни та її регіонів забезпечуючи конкурентоспроможність суб'єктів господарювання.

Ключові слова: розвиток, інтелектуальні інновації, трансформаційні зміни, сучасні виклики, нововведення, конкурентні переваги, регіон.

Hreta Yatsko

*Lecturer at the Department of International Economic Relations,
State University "Uzhhorod National University"*

DEVELOPMENT OF INTELLECTUAL INNOVATIONS IN THE FACE OF MODERN CHALLENGES

The article focuses on identifying the features of the development of intellectual innovations in the face of modern challenges. It is substantiated that in modern economic conditions, the development of the intellectual and innovative component is becoming particularly relevant, which enhances the processes of digitalization of society by strengthening the implementation of information and communication technologies in sectors of the economy. These processes are becoming more active in the context of the global information challenges of our time. It is emphasized that the development of intellectual innovations is determined by innovations that are based on intellectual abilities with existing cognitive and perceptual skills, creative and imaginative thinking, innovative and economic knowledge. At the same time, they include a number of innovative, information and communication technologies and scientifically based management approaches that make it possible to intensify the process of implementing innovative projects. The phased approach to the technological implementation of intellectual and innovative implementations is outlined. In general, the development of intellectual innovations contributes to social progress, increasing the level of competitiveness of business entities, and solving problematic issues of socio-economic and environmental development of humanity. It is noted that the introduction of intellectual innovations and the latest technologies will contribute to the economic development of the country and its regions, having a significant impact on ensuring the competitiveness of business entities, making it possible to solve socio-economic and environmental problems of social development, forming a comfortable living environment for humans. In addition, approaches to activating and improving the level of education and culture based on innovative teaching methods using modern technologies are gaining importance.

Keywords: development, intellectual innovations, transformational changes, modern challenges, innovations, competitive advantages, region.

Постановка проблеми. Розвиток інтелектуальних інновацій в умовах сучасних викликів зумовлює необхідність трансформаційних змін у багатограних сферах і видах економічної діяльності економіки країни та її регіонів. Державна інноваційна політика є ключовою основою забезпечення перспектив економічного розвитку країни в цілому, що спрямована передусім на формування інтелектуального потенціалу. В сучасних умовах господарювання розвиток інтелектуально-інноваційної складової набу-

ває особливої актуальності, що підсилює процеси цифровізації суспільства посилюючи впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у галузях економіки. Зазначені процеси набувають активізаційного характеру в контексті глобальних інформаційних викликів сучасності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню особливостей розвитку інтелектуальних інновацій в умовах сучасних викликів присвячено наукові праці вітчизняних та зарубіжних дослідни-

ків, серед яких Л. Газуда, М. Газуда, Н. Волощук [1], О. Захарова, І. Баранова [3], В. Кобелев, К. Василюк [4], Л. Чернобай, С. Стоцько [8], С. Ковальчук [5], С. Скиба [7], Н. Чувасова [9], V. Chiesa, F. Frattini [10], M. d. Coro Gutierrez Pla, L. Burtchaell L. [11], A. Datta, D. Mukherjee, L. Jessup [12], M. Rogers [13].

Активізація інтелектуально-інноваційних впроваджень тісно пов'язана з інноваційною діяльністю суб'єктів господарювання. У науковій літературі існує низка тлумачень щодо формулювання інноваційної діяльності і її змістового наповнення. Так, О. Захарова та І. Барбанова під інноваційною діяльністю розуміють сукупність скоординованих дій, робіт і послуг зі створення і практичного використання нової або удосконаленої продукції або нового або вдосконаленого процесу [3, с. 56].

В. Кобелев, К. Василюк, вважають, що інноваційна діяльність організації є пріоритетом динамічного розвитку й підвищення рівня ефективності виробництва. При цьому вважають, що інноваційна діяльність є особливим процесом «організації господарювання з постійним пошуком нових можливостей покращання техніко-технологічних факторів виробництва та пов'язаний з готовністю підприємницької структури брати на себе ризик по здійсненню нового проєкту» [4, с. 68].

Вагомого значення у процесі інтелектуально-інноваційних впроваджень набуває людський чинник, який є визначальним для посилення інноваційної та креативної складової національного зростання. Рівень людського потенціалу, його якість, освіта й здатність до інновацій і креативності, що впливають на економічні результати та національну конкурентоспроможність, є рушіями людського прогресу [7, с. 15].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. З огляду на значний внесок науковців в частині обґрунтування теоретичних підходів до розгляду інноваційної складової розвитку економіки країни та її регіонів, додаткових досліджень потребують окреслення ключових основ інтелектуальних інновацій в умовах сьогодення.

Мета статті є обґрунтування особливостей розвитку і можливостей впровадження інтелектуальних інновацій в умовах сучасних викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Трансформаційні зміни, які нині відбуваються в межах функціонування національної економіки зумовлюються необхідністю поєднання інтелектуальної й інноваційної діяльності, що забезпечує в цілому результативність господарювання у будь-якій сфері господарського комплексу країни. Виникає потреба у зміні пріоритетних підходів до забезпечення процесів модернізації економіки країни, пошуку нових оптимальних варіантів до формування інноваційного розвитку на основі задіяння інтелектуального потенціалу, впровадження новітніх технологій на базі науково-технологічних розробок незалежно від сфери їх використання.

Сучасні глобалізаційні виклики зумовлюють потребу в стимулюванні й вмотивуванні інноваційної діяльності, що дасть змогу окреслити інноваційну складову економічного зростання забезпечуючи конкурентоспроможність будь-якої країни в цілому та її регіонів зокрема. Водночас в Україні, в контексті глобальних викликів, відбуваються процеси активізації інноваційної й інтелектуальної діяльності у багатогранних галузях національної економіки.

Законодавчо зазначені процеси знайшли відображення в законі України «Про інноваційну діяльність», де зазначено, що інновації є новоствореними (застосованими) і (або) вдосконаленими конкурентоздатними технологіями, продукцією або послугою, а також організаційно-технічними рішеннями виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [6]. Водночас інноваційна діяльність зумовлюється виконанням робіт або ж наданням послуг, які спрямовані на формування і організацію виробничого процесу з метою виробництва товарів і послуг на принципово інноваційній основі, що поєднує їх нові споживчі властивості. При цьому, інноваційна діяльність супроводжується створенням і впровадженням нововведень або стосується модернізації уже існуючих технологічних проєктів з виробництва товарів і послуг з подальшим їх поширенням і використанням.

Діяльність пов'язана зі сферою інтелектуально-інноваційних впроваджень охоплює кілька поетапних підходів їх технологічної реалізації. Це стосується:

- розроблення фундаментальних інноваційно-наукових й економічних знань, де поєднання теорії і практики дає можливість створити новітні продукти, товари і послуги, впровадити сучасні технології з метою підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання. При цьому економічні знання сприяють формуванню економічного мислення, дають змогу оцінювати ситуацію і приймати дієві управлінські рішення щодо реалізації зазначених впроваджень;

- формування прикладного наукового знання як процесу одержання та дифузії інноваційних знань, що застосовуються на практиці поєднуючи науково-теоретичні засади та практичний досвід;

- створення зразка результату інноваційної діяльності, що ґрунтується на задіянні інтелектуально-інноваційних технологій, є конкретним продуктом або ж надаваною послугою, що вдосконалюються у процесі інноваційного впровадження створюючи їх нову цінність;

- закріплення прав щодо результатів інтелектуальної власності, що підтверджується правовими документами (патент, свідоцтво тощо); впровадження інноваційних результатів у практичну діяльність людини незалежно від сфери застосування;

– комерціалізація результатів інтелектуально-інноваційної діяльності як процесу трансформації інноваційних ідей, розробок та винаходів, що в підсумку дає змогу отримати прибуток.

Реалізація зазначених вище підходів забезпечує результативність процесу практичних впроваджень наукового й інтелектуально-інноваційного характеру сприяючи виведенню інноваційної продукції, товару чи надаваної послуги на споживчий ринок.

В умовах сучасних викликів, як ми вже відмічали, актуалізації набуває формування потенціалу інноваційних та економічних знань, що є вагомим чинником впливу до забезпечення успішної і прибуткової діяльності суб'єктів господарювання, здатністю економіки країни та її регіонів продукувати, впроваджувати й комерціалізувати інноваційні концепції розвитку з використанням сучасних технологій та штучного інтелекту. Крім цього, вагомість набуває формування та реалізація людського потенціалу, що охоплює набуті навички, знання і досвід, творчі, креативні здібності й індивідуальні психологічні особливості людини, які в процесі її діяльності поступово втілюються у вироблений продукт, товар чи надавану послугу. Поряд з цим зазначені здібності окреслюють одну з ключових компонент людського капіталу, де останній виступає певною інвестицією у забезпеченні якісної і продуктивної праці, перспектив зростання, успішної діяльності незалежно від сфери прикладання праці починаючи з набуття й удосконалення професійних навичок і подальшої діяльності людини.

Імперативи сучасності окреслюють ключові основи інтелектуальних інновацій, до яких відносяться зокрема [9, с. 277-282]:

– креативність та новаторство, яке проявляється в нестандартному мисленні й здатності до створення інноваційних ідей і пошуку нестандартних рішень, що дозволяє швидко адаптуватися до непередбачуваної ситуації й усунути негативні екстерналиї. Однак володіння такими навичками базується на глибоких інноваційно-економічних знаннях, які потрібно вміло застосовувати на практиці;

– вдосконалення та оптимізація зі спрямуванням на поліпшення якісних характеристик інтелектуальних інновацій, зокрема покращення вже існуючих процесів, оптимізація підвищення їх ефективності;

– інформаційні технології, що справляють вагомий роль на формування та впровадження інтелектуальних інновацій. Поряд з цим охоплюють низку методичних підходів, програмних забезпечень використовуваних для узагальнення й систематизації інформаційних матеріалів, їх оброблення та зберігання, а також передачі інформаційних даних споживачу. Впровадження інформаційних технологій у багатогранні сфери і види економічної діяльності господарського комплексу країни та її регіонів дає змогу підвищити рівень автоматизації виробничих процесів, забезпечити ефективність функціонування

та комунікацію між структурними підрозділами в організації;

– інтелектуальна власність, де інтелектуальні інновації часто пов'язані з захистом прав інтелектуальної власності, що включає патенти, авторські права, торгові марки тощо. Інтелектуальні інновації охоплюють розроблення інноваційних програмних продуктів, створення програмного забезпечення, що сприяє активізації процесів автоматизації виробництва, вирішенню окремих проблемних питань функціонування суб'єктів господарювання або ж наданню нових можливостей до забезпечення зростання;

– упровадження нових технологій у виробництві. Використання сучасних інтелектуально-інноваційних технологій з метою підвищення ефективності виробництва, зменшення витрат та покращення якості продукції, товарів чи надаваних послуг;

– розробка нових методів навчання, що зумовлюється створенням інноваційних підходів до навчання із застосуванням методів креативного й інтерактивного навчання, які сприяють більш ефективному засвоєнню знань та розвитку навичок;

– створення нових форм управління. Розробка нових моделей управління суб'єктами господарювання, що сприяють підвищенню ефективності роботи та розвитку співробітників. Дієвістю зумовлюються підходи до вдосконалення вже існуючих форм управління або ж формуванням системи інноваційних бізнес-моделей управління, як новаційної форми ведення бізнесу з інтегрованим підходом до поєднання інноваційних технологій й управління;

– покращення дизайну продукції, тобто дизайн-інжиніринг. Створення нового дизайну, що відповідає сучасним тенденціям та дає змогу підвищити рівень задоволення споживачів. В цілому зазначений процес передусім зводиться до вдосконалення існуючих характеристик товарів або ж послуг з метою надання їм якісних властивостей відповідно до споживчих потреб.

Доцільністю зумовлюється впровадження інтелектуально-інноваційних технологій у процесі функціонування промислових підприємств України, оскільки, як засвідчує дослідження (табл. 1), існують певні негативні тенденції їх розвитку.

Так, за період 2015-2022 рр. кількість інноваційно активних промислових підприємств скоротилась на 401 од, чи на 48,7%, тобто майже на половину, а їх частка зменшилася на 6,8%, це свідчить, що за останні роки впровадження інновацій на промислових підприємствах відбувається повільно. Витрати на інновації у 2022 р. порівняно з 2015 р. також скоротилися на 44,7% і склали 7640,5 млн грн. Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації за досліджуваний період, зменшилася у 2,8 разів або на 64,9%. Частка кількості промислових підприємств, що впроваджували інновації у загальній кількості промислових підприємств, має також тенденцію до зменшення і у 2022 р. становила

Таблиця 1

Основні показники інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні [2]

Показники	2015	2018	2020	2021	2022	2022, % до 2015
Кількість інноваційно активних промислових підприємств, од.	824	777	809	453	423	- 48,7
Частка кількості інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств, %	17,3	16,4	16,8	9,6	10,5	-
Витрати на інновації промислових підприємств, млн грн	13813,7	12180,1	14406,9	10171,7	7640,5	- 44,7
Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації, од.	723	739	718	255	254	- 64,9
Частка кількості промислових підприємств, що впроваджували інновації у загальній кількості промислових підприємств, %	15,2	15,6	14,9	5,4	6,3	-
Кількість упровадженної інноваційної продукції (товарів, послуг) промисловими підприємствами, од	3136	3843	4066	1756	2347	- 25,2
Обсяг реалізованої інноваційної промислової продукції (товарів, послуг), млн. грн	23050,1	24861,1	47526,2	36838,4	31678,5	37,4

6,3%. Кількість упровадженної інноваційної продукції (товарів, послуг) промисловими підприємствами за сім років скоротилася на 789 од або на 25,2%. Водночас обсяг реалізованої інноваційної промислової продукції (товарів, послуг) збільшився на 37,4 % і у 2022 р. становив 31678,5 млн грн.

Головною причиною гальмування впровадження інновацій на промислових підприємствах України є дефіцит фінансових ресурсів (табл. 2).

На підставі наведених даних (табл. 2) можна зазначити, що обсяг фінансування інноваційної діяльності упродовж 2015–2022 рр. скоротився на 44,7% і становив у 2022 р. 10171,7 млн грн. Основним джерелом фінансування інновацій за останні два роки були власні кошти підприємств: у 2015 р. – 13427,0 млн грн; у 2018 р. – 10742,0 млн грн; у 2020 р. – 12297,9 млн грн; у 2021 р. – 8114,7 млн грн; і у 2022 р. – 6028,1 млн грн. Отже, прослідковується зменшення фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств за рахунок власних коштів за семирічний період на 55,1%, тобто на половину.

Таким чином, тенденції інноваційної діяльності підприємств за 2015–2022 рр. засвідчують наявність значних проблем і низький рівень розвитку інноваційної діяльності в Україні, що, в свою чергу, негативно відображається на конкурентоздатності продукції та розвитку економіки в цілому.

Витрати на виконання наукових досліджень і розробок за видами робіт упродовж 2015–2022 рр. У табл. 3 наведено зростання вищезгаданих витрат становить 55,6%, так у 2015 р. їх величина була 11003,6 млн. грн, а у 2022 р. – 17117,8 млн. грн. У тому числі витрати фундаментальних наукових досліджень збільшилися на 65,9%, прикладних наукових досліджень – 146,2% та науково-технічних (експериментальних) розробок – 24,7%.

Важливим ресурсним показником вважається кількість наукових кадрів, задіяних у науковій сфері. Так, кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, за категоріями персоналу за період 2015–2022 рр. зменшилася з 122504 осіб до 53221 особи, тобто на 56,6 % (табл. 4), у тому числі: дослідники – на 60,0%, техніки – на 55,1%, допоміжний персонал – на 42,5%. Що є негативним аспектом у забезпеченні інноваційної політики в Україні.

Основними причинами такої динаміки є міграційні процеси, вплив кваліфікованих кадрів та наукового потенціалу за кордон, а також низька оплата праці науковців. Дана проблематика потребує ефективних важелів заохочення та стимулювання наукової діяльності з боку держави.

Таким чином, як засвідчує аналітичне дослідження сучасних тенденцій інтелектуально-іннова-

Таблиця 2

Джерела фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств [2] (млн грн)

Показники	2015	2018	2020	2021	2022	2022, % до 2015
Витрати на інновації	13813,7	12180,1	14406,9	10171,7	7640,5	-44,7
Власні кошти підприємств	13427,0	10742,0	12297,9	8114,7	6028,1	-55,1
Кошти державного бюджету	55,1	639,1	279,5	-	-	-
Кошти інвесторів-нерезидентів	58,6	107,0	125,3	-	-	-
Кошти інших джерел	273,0	692,0	1607,8	-	-	-

Таблиця 3

Витрати на виконання наукових досліджень і розробок за видами робіт за період 2015–2022 рр. [2]

Показники	2015	2018	2020	2021	2022	2022, % до 2015
Витрати на виконання наукових досліджень і розробок – усього, млн грн	11003,6	16773,7	17022,4	20973,8	17117,8	55,6
<i>У тому числі на виконання</i>						
фундаментальних наукових досліджень	2460,2	3756,5	4259,0	5163,7	4081,4	65,9
прикладних наукових досліджень	1960,6	3568,3	3971,4	4821,3	4827,6	146,2
науково-технічних (експериментальних) розробок	6582,8	9448,9	8792,1	10988,9	8208,9	24,7

Таблиця 4

Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, за категоріями персоналу за 2015–2022 рр. [2]

Показники	2015	2018	2020	2021	2022	2022, % до 2015
Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок – усього, осіб	122504	88128	78860	68808	53221	-56,6
<i>У тому числі</i>						
дослідники	90249	57630	51427	44615	36084	-60,0
техніки	11178	8553	7117	5889	5020	-55,1
допоміжний персонал	21077	21945	20316	18304	12117	-42,5

ційної діяльності в межах національної економіки особливої уваги потребують питання фінансування розвитку і функціонування суб'єктів господарювання, активізації наукових досліджень у сфері інновацій, накопичення інтелектуального капіталу тощо.

Впровадження інтелектуальних інновацій та новітніх технологій сприятиме економічному розвитку країни та її регіонів справляючи вагомий вплив на забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, даючи змогу вирішувати соціально-економічні й екологічні проблеми розвитку суспільства формуючи комфортне життєве середовище людини. Крім цього, вагомого значення набувають підходи до активізації й підвищення рівня освіти та культури, що базуються на інноваційних методах навчання за сучасними технологіями.

Висновки. Дослідженням підтверджено, що розвиток інтелектуальних інновацій зумовлюється нововведеннями, що базуються на інтелектуальних здібностях з наявними когнітивними та пізнавальними навичками, креативному та творчому мисленні, інноваційних та економічних знаннях. Водночас вони включають низку інноваційних, інформаційно-комунікативних технологій та науково-обґрунтованих управлінських підходів, що дають змогу активізувати процес впровадження інноваційних проєктів. В цілому ж розвиток інтелектуальних інновацій сприяє суспільному соціальному прогресу, підвищенню рівня конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, вирішенню проблемних питань соціально-економічного й екологічного розвитку людства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Газуда Л. М., Газуда М. В., Волошук Н. Ю. Інноваційні аспекти аграрного розвитку регіону. Проблеми агропромислового комплексу Карпат. *Міжвідомчий тематичний науковий збірник. Закарпатська державна сільськогосподарська дослідна станція НААН*. 2021. № 29-30. С. 117-124.
- Державна служба статистики. Економічна статистика. Наука, технології та інновації. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
- Захарова О. В., Барбанова І. С. Нормативне підґрунтя активізації інноваційного розвитку регіонів України. *Економіка і організація управління*. 2019. № 1 (33). С. 53–63.
- Кобелев В. М., Василюк К. О. Інноваційна діяльність промислового підприємства. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2018. № 47(1323). С. 67–72.
- Ковальчук С. В. Сучасний стан інноваційного розвитку промислових підприємств України. *Економіст. Науковий та громадсько-політичний журнал*. 2012. № 10 (312). С. 27–32.
- Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. ВР, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
- Скиба С. А. Роль людського потенціалу в креативній економіці. *Економіка і регіон*. 2014. № 6. С. 15–20.
- Чернобай Л., Стоцько С. Інноваційна діяльність підприємств: сутнісна характеристика та проблеми її активізування. *Демократичне врядування*. 2012. № 10. С. 27–34.
- Чувасова Н. Креативність особистості: зміст і структура. *Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. праць*. Кривий Ріг. 2013. №. 38. С. 277–282.
- Chiesa V., Frattini F. Commercializing technological innovation: learning from failures in high-tech markets*. *Journal of product innovation management*. 2011. Т. 28, № 4. С. 437–454. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5885.2011.00818.x>

11. Coro Gutierrez Pla M. d., Burtchaell L. Managing intellectual property rights in innovation: the key to reaching the market. WIPO – World Intellectual Property Organization. URL: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2021/01/article_0009.html
12. Datta A., Mukherjee D., Jessup L. Understanding commercialization of technological innovation: taking stock and moving forward. *R&D Management*. 2014. T. 45, № 3. P. 215–249. DOI: <https://doi.org/10.1111/radm.12068>
13. Rogers M. The Definition and Measurement of Innovation. Victoria: Melbourne Institute of Applied Economic and Social Research. 1998. 20 p.

REFERENCES

1. Gazuda L. M., Gazuda M. V. & Voloshchuk N. Yu. (2021) Innovatsiyni aspekty ahroprymyslovoho rozvytku rehionu [Innovative aspects of the agrarian development of the region]. Problemy ahroprymyslovoho kompleksu Karpat. Mizhvidomchy tematychnyy naukovyy zbirnyk [Problems of the agro-industrial complex of the Carpathians. Interdepartmental thematic scientific collection]. *Transcarpathian State Agricultural Research Station of the NAAS*. № 29-30, 117–124. [in Ukrainian]
2. Derzhavna sluzhba statystyky. Ekonomichna statystyka. Nauka, tekhnolohiyi ta innovatsiyi [State Statistics Service. Economic Statistics. Science, Technology and Innovation]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian]
3. Zakharova O. V. & Barbanova I. S. (2019) Normatyvne pidgruntya aktyvizatsiyi innovatsiynoho rozvytku rehioniv Ukrainy [Regulatory basis for the activation of innovative development of regions of Ukraine]. *Economics and management organization*. 1 (33), 53–63. [in Ukrainian]
4. Kobelyov V. M. & Vasilyuk K. O. (2018) Innovatsiyna diyal'nist' promyslovoho pidpryyemstva [Innovative activity of an industrial enterprise]. *Bulletin of NTU «KhPI»*. № 47(1323), 67–72. [in Ukrainian]
5. Kovalchuk S. V. (2012) Suchasnyy stan innovatsiynoho rozvytku promyslovykh pidpryyemstv Ukrainy [Current state of innovative development of industrial enterprises of Ukraine]. *Economist. Scientific and public-political journal*. 10 (312), 27–32. [in Ukrainian]
6. Pro innovatsiynu diyal'nist': Zakon Ukrainy vid 04.07.2002 r. № 40-IV. VR [On innovative activity: Law of Ukraine dated 04.07.2002 No. 40-IV. Verkhovna Rada], <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> [in Ukrainian]
7. Skyba S. A. (2014) Rol' lyuds'koho potentsialu v kreatyvniy ekonomitsi [The role of human potential in the creative economy]. *Economy and Region*. № 6, 15–20. [in Ukrainian]
8. Chernobay L. & Stotsko S. (2012) Innovatsiyna diyal'nist' pidpryyemstv: sutnisna kharakterystyka ta problemy yiyi aktyvizuvannya [Innovative activity of enterprises: essential characteristics and problems of its activation]. *Democratic Governance*. № 10, 27–34. [in Ukrainian]
9. Chuvasova N. (2013) Kreatyvnist' osobystosti: zmist i struktura [Creativity of the individual: content and structure]. *Pedagogy of higher and secondary schools: collection of scientific works*. Kryvyi Rih. № 38, 277–282. [in Ukrainian]
10. Chiesa V., Frattini F. (2011). Commercializing technological innovation: learning from failures in high-tech markets. *Journal of product innovation management*. T. 28, № 4. P. 437–454. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1540-5885.2011.00818.x>
11. Coro Gutierrez Pla M. d., Burtchaell L. Managing intellectual property rights in innovation: the key to reaching the market. WIPO – World Intellectual Property Organization. Available at: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2021/01/article_0009.html
12. Datta A., Mukherjee D., Jessup L. (2014). Understanding commercialization of technological innovation: taking stock and moving forward. *R&D Management*. T. 45, № 3. P. 215–249. DOI: <https://doi.org/10.1111/radm.12068>
13. Rogers M. (1998). The Definition and Measurement of Innovation. Victoria: Melbourne Institute of Applied Economic and Social Research. 20 p.

Стаття надійшла: 12.10.2023
Стаття прийнята: 03.11.2023
Стаття опублікована: 28.12.2023